

Time Out¹

Revista Catalana de Psicoanàlisi, Vol. XXXI/1

Laura Colombi²
Milà

Els dèficits en la contenció precoç, el holding i la sintonia interfereixen en el desenvolupament, creant defectes en els processos d'integració que acaben conduint el nen cap a formes hipertròfiques d'encapsulament i replegament, on l'experiència sensorial preval sobre l'experiència emocional-mental.

El replegament en la fantasia pertany a l'àrea de les defenses primerenques. Amb el temps aquestes defenses precoces assumeixen una qualitat perillosa, idiosincràtica, automàtica, que s'alimenta de manera psicopatològica del plaer de l'omnipotència que implica aquest replegament.

En el treball clínic és molt important fer un seguiment atent d'aquests estats, per tal de diferenciar les formes benignes, protectores, que consoliden un Self encara fràgil, de les fugides malignes a una dimensió de no-contacte, que ataquen

1. Treball presentat al 26è Congrés de la Federació Europea de Psicoanàlisi, Basilea, març del 2013

2. Membre titular de la Societat Psicoanalítica Italiana i de la IPA. E-mail: lauracolombi@libero.it

*el pensament i els processos d'integració.
L'analista descriu l'anàlisi d'un nen de vuit anys fins a l'adolescència, focalitzant en el que en aquestes situacions clíniques considera les eines terapèutiques més adients per a la construcció d'una base per al contacte i el desenvolupament mental-emocional.*

Paraules clau: ansietats arcaïques, contenció primària, experiència sensorial, falla bàsica, holding, replegament en la fantasia

Començaré fent una breu introducció a aquest treball, que és predominantment clínic.

A la meua tasca clínica amb nens, he hagut de fer-me càrrec d'anàlisis de nens en les quals la presència d'àrees *específiques* de patiment es feia gradualment aparent, a mesura que el treball progressava. Aquestes àrees estaven connectades, no tant a la *regressió* a nivells anteriors causada pels impactes amb dificultats importants, sinó a la "falla bàsica" primària, és a dir, a la natura precària dels processos d'*integració*.

Aquests són nens amb un funcionament que amaga ansietats i dificultats que són de natura arcaica. Es tracta de situacions clíniques en què 'el col·lapse ja ha tingut lloc' i ho ha fet a les etapes més primerenques de desenvolupament, 'a una etapa de dependència de l'individu del suport joic patern o matern'. I en el qual: 'Sovint, el factor ambiental no és un únic trauma, sinó un patró d'influències distorsionadores' (Winnicott, 1964). Així doncs, la natura *precoç* de la ferida que ha estat infligida en el desenvolupament mental-emocional de l'infant - a través de dèficits de la contenció primària, del *holding* i de la sintonia amb figures significatives i/o les seves *repeticions* - crea àrees traumàtiques que deixen defectes en els processos d'integració; defectes que fins i tot poden ser d'una profunditat considerable i que poden comprometre el potencial del desenvolupament en forma de disfuncions, en les quals *l'experiència sensorial* acaba prevalent sobre l'experiència simbòlica, emocional-mental-relacional. Contribucions de les neurociències, de l'observació de nadons, de la recerca en infants i de la teoria de l'aferrament, confirmen la mesura fins la qual els traumes en les relacions d'objecte primerenques agreugen i distorsionen profundament l'ús de l'activitat fisiològica auto-sensual de l'infant. Substituint els patrons de relació normals, aquestes situacions condueixen l'infant cap a formes hipertròfiques de retraïment.

A un treball sobre la importància d'anar fent un seguiment de l'ús de la fantasia que fa el pacient durant l'anàlisi i/o a diferents moments durant la sessió (Colombi, 2010), vaig subratllar com l'analista de nens es troba en una

situació complexa, però privilegiada, podent observar com es constitueixen possibles processos patògens. Si aquests no s'identifiquen i es transformen aviat, arrelen de forma més profunda i són més difícils d'aturar i modificar en el pacient d'adult.

Des de la seva posició com a analista de nens i d'adults, Winnicott va elaborar una fèrtil teoria a través de la qual va descriure el funcionament mental amb risc de patologia. De fet, va desenvolupar la idea que fins i tot el 'retraïment' en la fantasia, que ell considerava una causa de la deterioració severa de la identitat, deriva de l'ús de mecanismes de defensa primerencs que el nen fa servir per protegir-se d'ansietats catastròfiques primitives (alguna cosa similar a les 'closques', 'formes' i 'objectes' a què Tustin (1981) fa referència, o a aquelles àrees d'experiència 'autística-contigua' hiperròfica, descrites per Ogden (1989)).

Aquestes *defenses anti-relacionals que fan front a l'agonia psíquica* adquireixen amb el temps una qualitat perillosa, idiosincràtica i automàtica, que acaben nodrint-se a si mateixes en el plaer fascinant de l'omnipotència que el retraïment a aquestes àrees de 'no-experiència' implica. Basades en la seva experiència amb nens autistes (o nens amb trets autístics), Tustin (1981) i Alvarez (1992) subratllen fermament aquest punt que, si no és prou tingut en compte, pot provocar errors terapèutics anti-transformacionals.

Per aquest motiu, és extremadament important en el nostre treball clínic anar seguint curiosament aquests estats, per tal de distingir entre formes benignes i d'autoprotecció que consoliden un lluitador *self in fieri*³ de formes malignes de fugida cap a una dimensió de no-contacte que proporciona plaer, a través de les quals es realitzen incursions insidioses en els processos de pensament i d'integració.

Vaig haver de reflexionar sobre aquest problema particular en relació a l'anàlisi d'un nen de camí cap a l'adolescència. Vaig aprendre molt d'aquesta experiència clínica, tant en relació a alliberar l'espai psíquic que és ocupat pel funcionament patològic, així com en relació a factors terapèutics específics que promouen la transformació, amb el propòsit de preparar gradualment uns fonaments que permetin desenvolupar un contacte autèntic amb la realitat emocional de la qual pot derivar el sentit d'identitat.

Material clínic

En Fabrizio tenia vuit anys quan els seus pares van contactar amb mi urgits a fer-ho pels seus mestres. Vam treballar junts durant set anys amb una

3. 'in fieri', 'en desenvolupament' (N.d.T.).

frequència de tres sessions per setmana.

L'entrevista amb els pares: l'entorn de creixement

Ambdós pares van assistir a l'entrevista, cosa que va repetir-se a totes les reunions amb ells durant l'anàlisi d'en Fabrizio.

Quan vaig conèixer els pares per primer cop, va impactar-me el poc en comú que semblaven tenir: La mare semblava cuidar-se poc a si mateixa: gens arreglada, desorientada i apagada; el pare anava extremadament arreglat i es mostrava irònic, gairebé fins al punt de ser arrogant. Ella és una treballadora social i ell és gerent. Em vaig preguntar què podrien tenir en comú, i per tant quina classe de model parental proporcionaven.

No hi havia interacció, res no era hostil entre ells, però semblava com si fossin habitants de dos planetes diferents. Tot això passava sense que hi hagués cap nota discordant, com si, en la seva realitat, l'apropiat fos la no-comunicació.

La mare d'en Fabrizio en va fer una descripció vaga: no menja i no obeeix. A partir de les meves preguntes, va anar gradualment emergint que estava aïllat: distret, lent, amb dificultats per socialitzar-se, i tenia una relació escassa i conflictiva amb el seu germà (dos anys més jove). Va fer referència com de passada a una malaltia de la pell des que el nen tenia un any, i a la seva tendència a fer-se mal. No mostrava cap inquietud ni cap aprensió.

El pare, malgrat estar més en sintonia, semblava incapaç de mentalitzar Fabrizio com un objecte separat, i es mostrava fortament intrusiu amb les seves pròpies experiències i ansietats en l'espai subjectiu del seu fill.

Les meves intervencions, les quals estaven dirigides a ajudar a focalitzar-nos en Fabrizio, donant algun significat als esdeveniments, no van aconseguir cap classe de canvi o obertura. I els meus intents de reconstruir factors significatius que pertanyien a les seves històries personals van ser igualment estèrils.

Durant les entrevistes que van seguir a aquesta, el sentiment que tenia d'una mare molt passiva va anar agafant força, en el sentit que semblava una mare que no es qüestionés res i si es posava en una posició d'haver de 'pensar', feia que aquesta funció es desbaratés de forma confusa a favor d'una classe de sordesa on tot acabava fora del seu abast.

A la contratransferència, tot això generava una classe de fatiga descoratjadora: em va fer pensar com això podria haver estat prematurament gravat a l'experiència primerenca relacional d'en Fabrizio.

Després d'aquestes entrevistes, les 'dades' que vaig agafar eren substancialment el que he intentat comunicar aquí: aquesta era la història d'en

Fabrizio que sembla una peça de *patchwork* buida de significat.

Durant l'interval entre el final d'aquestes entrevistes i el començament de la teràpia, em vaig adonar que estava particularment inclinada a formar hipòtesis i reflexionar. Ho vaig entendre com un signe important: em semblava que el principal dèficit de l'entorn d'en Fabrizio era la manca d'habilitat per transformar un collage en una imatge amb més significat, que reflectís de forma suficient trets d'identitat subjectiva on en Fabrizio pogués emmirallar-se. Vaig preguntar-me: 'Quina classe de nen coneixeré? Com, aquesta manca de contacte, de capacitat reflexiva, pot haver impactat en el desenvolupament mental d'en Fabrizio? En quins recursos ens podem recolzar?' En altres paraules, quines estructures defensives patogèniques ha necessitat activar en Fabrizio i sobre quines 'àrees potencials' podem treballar?

De forma optimistament esperançadora, la meua ment va evocar-me la seva mare, que era, després de tot, una treballadora social, i el seu pare que, malgrat estar empresonat en una mena de gàbia obsessiva, es qüestionava coses i, potser, també buscava respostes. Vaig percebre aquests recursos de cura i de qüestionament com una forma d'herència 'bona', que d'alguna manera havia d'haver estat transferida a en Fabrizio.

La nostra primera entrevista

Quan vaig conèixer en Fabrizio per primer cop em vaig trobar enfront d'un nen feble, que portava unes ulleres massa grans per la seva cara i una roba que no corresponia a l'estació de l'any en què estàvem; a més, no anava particularment net. En altres paraules, un nen que semblava *desemparat*.

L'entorn, l'habitació, les joguines, els jocs i tots els objectes van ser examinats amb els seus sentits, amb una atenció hiperaguda, que semblava derivar de la seva necessitat de construir un coneixement del món *perceptiu i autosuficient*: els seus gestos, expressions i moviments transmetien un fort sentiment d'inquietud per la novetat de la situació. Estava clar que en Fabrizio no em percebia com una persona, degut a estar totalment absorbit per aquest control.

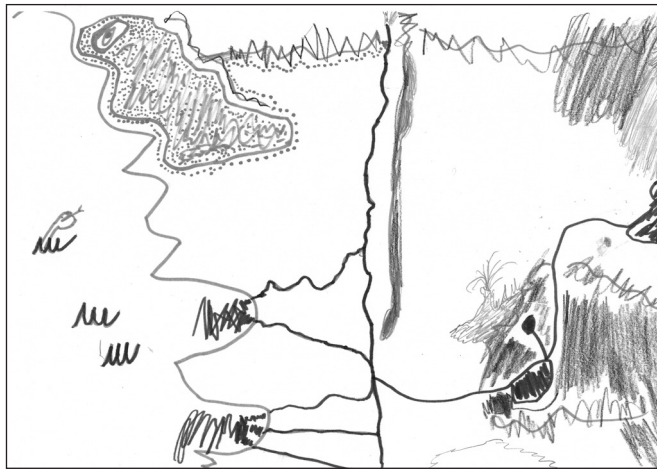
Vaig fer només uns quants comentaris breus, senzillament posant en paraules la seva necessitat de saber sobre les moltes coses desconegudes a què estava exposat.

El començament

La tendència general d'en Fabrizio durant les sessions (al començament de la seva teràpia) podria ser considerada com una mena de relació sensorial amb el món extern. El seu jo era encara predominantment un jo corporal-sensorial. El sobreinversament del cos com un 'teatre sensorial' havia impedit el desenvolupament d'una identitat psicosenso-rial: la seva dermatosi era un

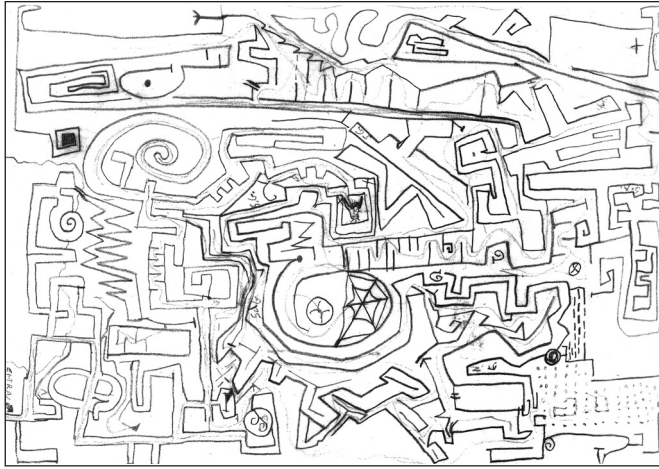
signe somàtic d'una 'pell amb dèficit de contenció', i els seus marejos amb manifestacions de pànic (dels quals els seus pares no havien fet menció) feia destacar unes ansietats molt primitives no integrades.

En Fabrizio vivia en continuades fantasies sensorials cenestopàtiques⁴. Sessions senceres esdevenien l'escena de transformacions reals que s'apoderaven d'ell, en les quals "era" un animal primitiu: un velociràptor, un brontosaure, un pterodàtil. Com les seves activitats, els seus dibuixos (mostrant fronteres geogràfiques confoses, laberints intricats, dibuixos 1 i 2) demostraven una cerca àrdua a un nivell primitiu d'integració, amb marcades característiques d'un sentit antirelacional.

Dibuix 1

4. E. Gaddini (1981) parla de les "fantasies corporals" com la primera experiència mental de fantasia, i apunta que "aquestes haurien de ser incloses dins del circuit de fantasies cos-ment-cos" (p. 383), les quals estan expressades per síndromes psicofisiològiques molt primerenques com la ruminació, la dermatitis i l'asma. La malaltia dermatològica d'en Fabrizio va fer evident a nivell somàtic un vincle problemàtic molt primerenc a una manca d'introjecció de la funció de contenció (Bick, 1986).

Dibuix 2

Al nivell de la seva relació amb mi, la meua presència va començar lentament a canviar de la posició d'un objecte absent a una en què jo havia estat requerida com a espectadora/narradora. Aquest canvi em va fer sentir contratransferencialment menys impotent. Durant les seves sessions va alleujar-me el fet que en Fabrizio pogués començar a experimentar de forma continuada que podia ser 'conegut', i això em permetia entrar de forma curiosa dins del seu món, les seves activitats, poder-les descriure i a continuació poder descriure-li com podia sentir-se. Durant aquesta etapa de l'anàlisi, aquest era el factor terapèutic que semblava adquirir prioritat.

Una àrea de permeabilitat, derivada d'aquesta classe de nodriment i suport que l'experiència analítica proporcionava a en Fabrizio, em va permetre de forma molt gradual ser sol·licitada de manera implícita per complir la funció de *facilitació d'integració a través de la meua presència com un objecte integrador*.

Desenvolupaments

Durant el tres anys següents, l'aspecte cenestopàtic de les seves fantasies, el retraïment en el seu cos, va disminuir gradualment. En Fabrizio va començar a adquirir les característiques d'un "nen" - és a dir, va començar a formar una identitat infantil més propera a la norma -, perdent el seu inquietant tret plasticomòrfic de nina de drap, els signes corporals de necessitar "suport". La seva malaltia dermatològica va passar a ser intermitent. Els seus hàbits alimentaris esdevenien més normals. El seu ritme circadiari (son/vigília) estava menys alterat: els episodis d'adormir-se de cop es van reduir, així com els estats en què no semblava estar ni totalment despert ni adormit.

Va començar a ser més comunicatiu a través dels seus dibuixos, de les seves activitats i de la seva expressió verbal. L'atmosfera de les sessions va tornar-se més íntima; va començar a parlar-me de les seves "ansietats".

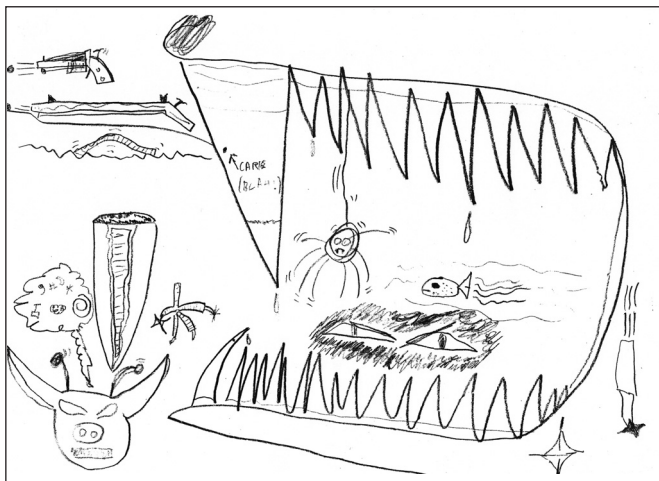
Paral·lelament als canvis interns i externs en relació a la preadolescència, en Fabrizio estava també molt espantat quan s'enfrontava a "esdeveniments imprevistos", sentint-se "sol" per fer front a un "món desconegut". Va parlar d'una "part del seu cervell" que li deia que estudiés, però també d'una "altra part que el convenia per sortir i divertir-se", que el dominava.

Anava a dormir tard degut a les pors que l'atacaven abans d'adormir-se. S'imaginava que apareixien una sèrie de monstres:

"Lluito una batalla en el meu cap per fer vèncer la part del meu cervell que raona... Però llavors la por és tan gran que desitjo que els monstres m'ataquin per acabar amb aquest terror..."

A més d'aquest problema, que derivava de la lluita continuada entre la part pertorbada i la part sana i debilitada que esdevindria envaïda, en Fabrizio també va haver de fer front a ansietats de desintegració. El món desconegut era també el món psíquic amb què començava a entrar en contacte. La integració creixent i les seves primeres experiències de dependència van exposar-lo a ansietats violentes i aterridores.

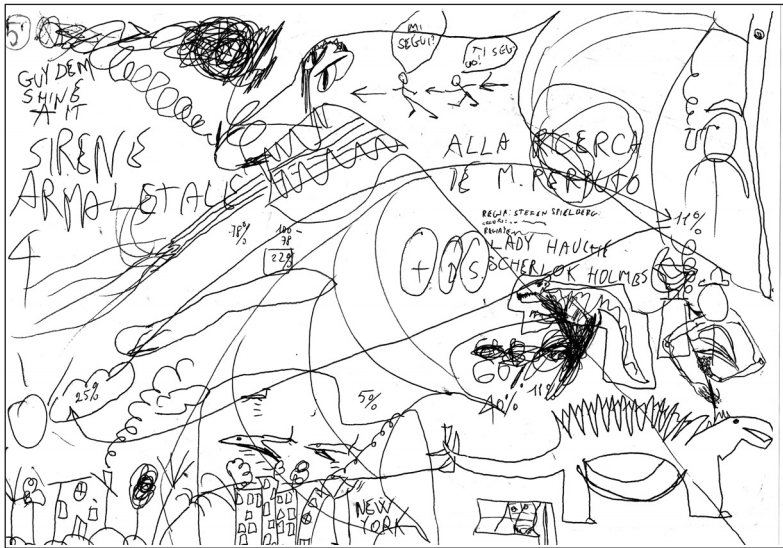
El dibuix 3, que va fer després d'haver perdut una sessió a causa de dificultats familiars, descriu tant l'atac d'un caos aterridor com la voracitat experimentada mentre devorava, provinent d'un cruel *self* primitiu.

Dibuix 3

Vaig apropar-lo a aquesta difícil realitat interior i, utilitzant una mica d'humor tal com ell feia, vaig mostrar-li com també hi havia una petita 'cavitat' en aquella amenaçadora dent canina.

Ell va 'contestar' amb el dibuix 4 on, li vaig dir, em convidava a seguir-lo, donat que, com Lady Falcó⁵, seria capaç de no espantar-me enmig d'aquest caos d'afflicció.

Dibuix 4

Amb cada canvi de sistema, el caos s'activava totalment dins d'en Fabrizio. I no únicament caos.

Paral·lelament a aquests senyals hi havia el seu 'sotmetiment' a un món de 'fantasia': còmics, material de lectura, dibuixos, col·leccions. Es passava el temps a casa i a l'escola "dins" d'aquest món. A l'escola i a les reunions dels escoltes, ell no participava 'realment' en el que estava fent. Vivia en un món de fantasia que l'absorbia fins al punt de, literalment, perdre's a si mateix en un camí conegut; podia passar-se hores tancat a la seva habitació o en el bany en "companyia" del seu material de lectura, que semblava constituir un

5. Personatge de la pel·lícula del mateix títol, jove dona transformada en falcó que salva i protegeix el protagonista en diverses ocasions, i que és ferida per una fletxa (N.d.T.).

“objecte autístic” (Tustin) per a en Fabrizio, i que feia servir com una barrera contra la realitat, no com un pont cap a ella.

Durant les sessions, vaig haver d'estar molt atenta al que passava: en Fabrizio em “forçava” a llegir-li històries que ell havia portat, a escoltar històries que ell llegia i a observar-lo mentre dibuixava personatges fantasiosos, però tot això passava sense que ell em permetés gaire espai, només el suficient per seguir-lo dins “aquella realitat”, la qual l'excitava i de la qual depenia. Seguir-lo d'aquesta manera va convertir-se en una intensa pressió per entrar amb ell, de forma col·lusiva, en un món irreal de *fantasies omnipotents*, amb les quals en Fabrizio es defensava contra *les fantasies pertanyents a la seva realitat psíquica*.

Vaig comprendre la importància de no deixar-lo sol en “aquella realitat”, però alhora tot això era viscut per mi amb un fort sentiment de preocupació i impotència. Em sentia més o menys mal equipada com per ajudar-lo, en el sentit que el gran plaer i l'excitació que li provocava persistir en aquesta dimensió semblava superar el que jo podia oferir-li, és a dir, el que la relació podia oferir-li.

Confiana en la meua fe per la nostra feina prèvia i per l'aferrament que en Fabrizio mostrava cap a les seves sessions, vaig intentar estar particularment a punt per acollir-lo quan es mostrés suficientment en contacte. Allò passava més fàcilment en relació a frustracions particulars, a explosions d'ansietat -provocades també pel seu fantasiejar continuat - i en relació als subsegüents col·lapses, que el portaven a ser més receptiu degut al perill de “perdre's a si mateix”. Era durant moments com aquests (quan no estava tan dominat per l'agonia de l'excitant fantasia de fugida) que el podia ajudar més, descrivint què li estava passant. Vaig apropar-me a ell amb gran cura - donada la fragilitat del seu *self* que encara s'estava formant - pel que fa al risc de nodrir-se a si mateix retraient-se a la fantasia.

Vaig mostrar-li com se sentia atret per les fantasies que li proporcionaven el “plaer” de sentir-se protegit de totes les seves frustracions, però també vaig assenyalar-li com llavors es revelaven com a construccions falses que el precipitaven cap a l'ansietat de sentir-se totalment incapaç. Vaig descriure-li com aquest “estat” funcionava i, alhora, vaig recolzar-lo amb la meua presència, emocionalment viva, i donant suport i significat a les percepcions emocionals que tenia quan estava en contacte amb la seva “vida real”. Va ser molt important que jo sentia - i que em sentia capaç de continuar fent-li sentir a ell - fe en el seu potencial transformador de desenvolupament.

Aquest delicat però persistent treball de “refinament” que jo era capaç d'introduir, permetent que en Fabrizio se sentís entès de forma acceptable, va contribuir a apropar-lo als seus propis recursos i a donar-li un sentit més fort i més delimitat de la seva pròpia identitat emocional.

A principis del quart any d'anàlisi, va començar a somiar.

En un somni que va tenir després de les vacances de Nadal, hi havia una oscil·lació entre la cerca d'una relació i el tancament dins d'un món autosuficient.

El somni:

Jo era en un campament d'estiu on vaig durant les vacances, i de sobte vaig adonar-me que estava sol perquè tothom havia marxat. Mirava fora per les finestres i era fosc, però vaig veure els terribles ulls d'animals que havien envoltat la casa. Vaig aconseguir escapar i anar cap a la ciutat, però era una ciutat habitada només per zombis amb ulls enormes; l'única persona que hi havia era un venedor de diaris que estava dins un quiosc. Vam començar a parlar.

Vaig interpretar el que podia haver passat durant la nostra separació: La separació de Nadal l'havia exposat a ser envaït per ansietats, de sobte va trobar-se sol (la manca d'estabilitat de l'objecte interioritzat i la carència d'una representació estable del temps va exposar-lo a sentir-se envaït pel pànic de forma primària), envoltat per animals terribles i aterridors. En Fabrizio sent que és la relació que el salva - va anar a la ciutat -, però estava habitada per "zombis" (els "zombis" representen els aspectes no-receptius, no-observadors dels seus pares i meus, quan estic absent durant un temps de necessitat). L'aspecte positiu era la presència de la persona viva - l'analista/venedor de diaris - dins el quiosc. El "venedor de diaris", essent una "persona", pot salvar-lo tant dels zombis (les ansietats persecutòries que estan representades pels ulls dels "animals") com de retreure's sol dins del quiosc (retraïment a la fantasia).

En el somni, va descriure de forma més general l'ansietat d'un nen sol dins del llit (pors d'abandonament): va escapar, però les ansietats van perseguir-lo, els zombis. El quiosc era també una "confessió" del fet que, a través de les lectures fantasioses, podia crear un món fantàstic on refugiar-se - excitant però perillós - i, a la vegada, provocador de més ansietat.

En el curs de l'anàlisi, cada cop de forma més clara, era evident com l'absència d'un entorn receptiu, que engendrava caos, l'havia exposat i continuava exposant-lo - ara que estava en el llindar de la turbulència relacional i pulsional de l'adolescència - a intenses ansietats i a defenses maníac-primitives: de fet també quedava clar com, per tal de defensar-se, recorria de forma persistent a un funcionament omnipotent, carregat de plaer masturbatori, que el deixava encara més trasbalsat.

Podem veure-ho en el següent somni:

Sóc en un avió; jo sóc el pilot, fent-lo anar com desitjo. El faig pujar més i més. Hi ha algunes persones que seuen darrere meu, però el faig pujar tant que el poder d'impuls cap amunt fa que la seva secció de l'avió es

desprengui. Però res no m'importa en absolut... Faig moltes acrobàcies en el cel, llavors ja no controlo més l'avió i comença a caure... brrr... Les persones que hi ha a terra ho poden veure, però no fan res... Sembla que tenen una mirada aterrida, i llavors jo m'espanto encara més. Xoco contra una tanca.

En el somni, desprendre's de la zona relacional és evident: l'excitació del retraïment, la resposta ansiosa de la gent oposada a la d'un salvador. La catàstrofe que en resulta.

A través de la nostra interpretació, podem reconstruir la "història traumàtica" d'en Fabrizio: per què la gent és allà com si no res estigués passant, exposant-lo a una tasca que és massa complexa per a ell?

Per què no fan alguna cosa per ajudar-lo? Però encara pitjor, el sentiment d'ansietat de la gent el fa sentir encara més ansiós a ell, respecte a la possible catàstrofe que està a punt de passar. (Aquests són els seus pares reals, i allò en què l'analista pot convertir-se si, estant absent, ja no està contenint.) Però també hem de veure la defensa patògena de retraïment: ell mateix contribueix a la catàstrofe, essent poc curós dels seus passatgers, i està tan excitat pel seu poder definitiu que tot li sembla possible i potser desitjable (durant sessions, sovint vaig portar en Fabrizio més a prop a la natura destructiva del 'plaer' que sentia posant els altres en dificultats); però llavors la seva part més sana (reforçada per l'experiència analítica) el va alertar que la situació era un desastre.

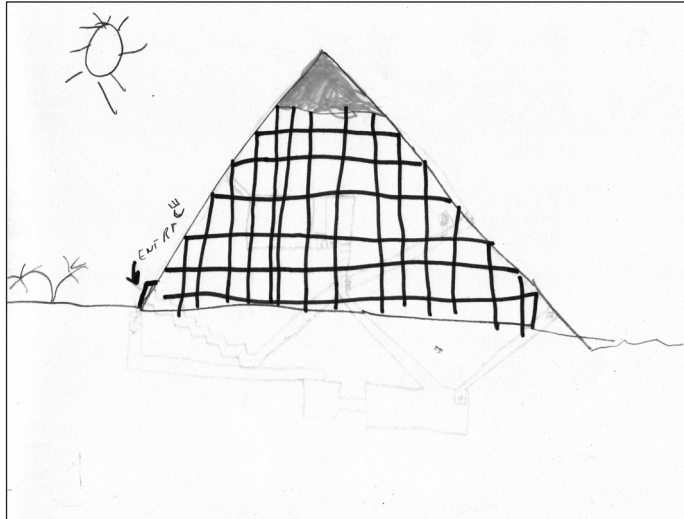
El que m'agradaria emfasitzar breument aquí és que el seu món psíquic podia ara començar a trobar amb èxit una representació simbòlica, un ordre, i com això podia començar a intervenir en algunes àrees de la seva fantasia (somis, dibuixos, jocs), accessibles a una elaboració transformadora perquè estaven en contacte amb les experiències de realitat interna i externa. Aquest canvi, que va indicar una disminució de la *dissociació dins la fantasia*, va augmentar gradualment la seva capacitat de començar a tractar amb obertures depressives i amb les defenses que havien estat posades en marxa, així com la possibilitat que allò esdevingués habitual - o que sorgís - dins de l'aquí i ara de la relació. L'esbós d'aquest progrés va anar gradualment solidificant-se en els següents tres anys de l'anàlisi.

Conclouré amb una sèrie de dibuixos - que en Fabrizio i jo vam comentar conjuntament - que mostren com aspectes omnipotents defensius que anteriorment havien activat fugides maníacques cap al *fantasieig*, ara podien trobar un espai dins els continguts de la *fantasia* que eren accessibles a l'elaboració transformacional.

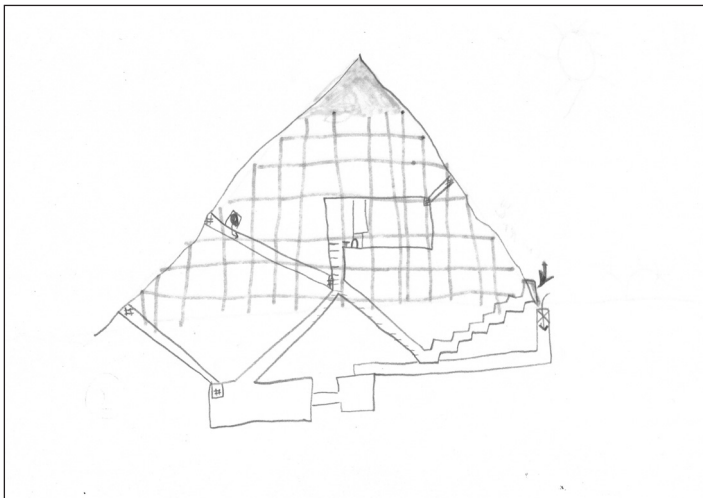
Al dibuix 5 (la primera sessió de la setmana), podem veure com la fugida és el resultat d'un entorn inhòspit i desèrtic.

Al dibuix 6, de la mateixa sessió, en Fabrizio va comentar sobre els túnels interiors '*...hi ha trampes i obstacles pel camí per aturar els lladres*':

hi ha defenses contra atacs al *self* nuclear, i també hi ha la projecció dels seus 'robatoris' de falses identitats.

Dibuix 5

Dibuix 6

Al dibuix 7 (la sessió següent), és cert que hi ha l'experiència interior d'aspectes paternals assertius i narcisistes (i el perill real associat que també jo pugui esdevenir el 'Faraó narcisista') i consegüentment el sentiment de 'no res' dels petits esclaus (com percepció del seu *self*), però també hi ha la fascinació que sent cap al món megalomaniac i omnipotent dels 'Faraons'.

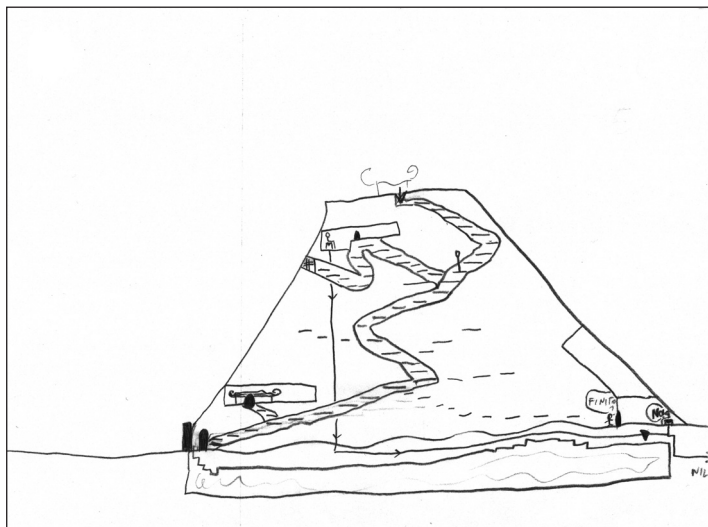
Fent servir les seves paraules:

'... és la casa del Faraó amb el llit-tron daurat, el balcó des d'on es parla i, a sota, enlluernador, tot el tresor.'

Dibuix 7

Interpretant ambdues àrees, la defensiva així com la patogènica, s'obria el camí per fer el dibuix 8, on la casa del Faraó, el qual havia esdevingut més 'familiar', ens va permetre apropar-nos més a 'necessitats' que només podien ser evacuades (deficiències de contenció d'ansietats), però també al refugi/claustre on en Fabrizio, en el seu aïllament, construiria les seves fantasies.

Dibuix 8

* * *

L'anàlisi d'en Fabrizio va finalitzar fa uns anys. Vaig tenir notícies d'ell el Nadal passat. Va dir-me que recordava altres Nadals i moltes altres vacances on no hi havia hagut 'cap hola'. *'Potser llavors estava massa bloquejat pels meus trossets i fragments. Ara vull fer-te arribar els meus holes a tu.'*

En Fabrizio ha completat un curs d'art que va començar després d'acabar l'escola obligatòria i treballa a temps parcial com a il·lustrador per a una editorial de llibres infantils.

Traduït de l'anglès per Francesc Pareja

RESUMEN

Los déficits en la contención precoz, el holding y la sintonía interfieren en el desarrollo, creando defectos en los procesos de integración que acaban llevando al niño hacia formas hipertróficas de encapsulamiento y repliegue, en las que la experiencia sensorial prevalece sobre la experiencia emocional-mental.

El repliegue en la fantasía pertenece al área de las defensas precoces. Con el tiempo estas defensas precoces asumen una cualidad peligrosa, idiosincrática, automática, que se alimenta de forma psicopatológica del placer de la omnipotencia que implica este repliegue.

En el trabajo clínico es muy importante hacer un seguimiento atento de estos estados, con el fin de diferenciar las formas benignas, protectoras, que consolidan un Self aún frágil, de las huidas malignas a una dimensión de no-contacto, que atacan el pensamiento y los procesos de integración.

El analista describe el análisis de un niño de 8 años hasta la adolescencia, focalizando en lo que en estas situaciones clínicas considera que constituyen las herramientas terapéuticas más adecuadas para construir una base para el contacto y el desarrollo mental-emocional.

SUMMARY

Early containing, holding and tuning deficits interfere with development, creating flaws in *integration processes* that go on to compromise developmental potential in the direction of disfunctioning where sensory experience prevails over emotional-mental experience and ends up driving the child towards hypertrophic forms of encapsulation and withdrawal.

Withdrawal into fantasy belongs to the area of the early defences. These primary defences assume over time a dangerous, idiosyncratic, automatic quality that psychopathologically nourishes itself on the pleasure of omnipotence that withdrawal into these areas involves.

With regard to clinical work, it is therefore very important to carefully monitor these states in order to distinguish benign, self-protective forms that consolidate a Self *in fieri* from malignant fleeing into a dimension of no-contact, this making inroads into thought and *integration processes*.

Through the description of the analysis of an eight-year boy until the adolescence, this piece of work focuses on the use of what are considered as the most suitable *therapeutic tools in these clinical situations* for the construction of a ground of contact and mental-emotional development.

BIBLIOGRAFIA

- ALVAREZ, A. (1992). *Il compagno Vivo*. Roma, Astrolabio
- BICK, E. (1986). Further Considerations on the Function of the Skin in Early Object Relations: Findings from Infant Observation Integrated into Child Adult Analysis. *Brit. J. Psychother.*, pp. 292-299
- COLOMBI, L. (2010). The dual aspect of fantasy: Flight from reality or imaginative realm? Considerations and hypotheses from clinical psychoanalysis. *Int. J. Psychoanal.*, 91, pp. 1073-1091
- GADDINI, E. (1981). Fantasie difensive precoci e processo psicoanalitico. In *Scritti*. Milano, Raffaello Cortina Editore
- OGDEN, T. (1989). *Il limite primigenio dell'esperienza*. Roma, Casa Editrice Astrolabio

- TUSTIN, F. (1981). *Autistic States in Children*. London, Routledge and Kegan Paul
- WINNICOTT, D. (1964). Nota sul crollo psichico. In *Sviluppo affettivo e ambiente*. Roma, Armando Editore, 1970

